

RĪGAS PSIHIATRIĀS UN NARKOLOGIJAS CENTRS

Ilgtermiņa farmakoterapijas programmas ieviešana un attīstība valstī

Astrīda Stirna

**VSIA “Rīgas psihiatrijas un narkoloģijas centrs”
Narkoloģiskās palīdzības dienesta vadītāja**

2010.gada 22.jūnijā

Metodons

Vissenākais opiātu agonists ,pasaulē izmanto opiātu atkarības ārstēšanā kopš 20.gs.60.gadiem

Izmanto visās ES valstīs ,Norvēģijā, ASV, Kanādā u.c. pasaulē

Latvijā kopš 1996.gada

Nav domāts visiem atkarības pacientiem ,bet tikai "smagiem" opiātu atkarības slimniekiem

Tā ir viela, kas "aizņem" tās smadzeņu daļas ,kuras iepriekš aizņēma heroīns u.c. opiāti

Metadons, atšķirībā no citiem opiātiem:

- Nedod eiforiskus un sedatīvus efektus
- Atvieglo stāvokli, samazina tieksmi, kas ir visbiežākais jauna recidīva iemesls
- Atvieglo abstinences simptomus
- Ļauj normāli piedalīties sabiedriskajā dzīvē (strādāt)
- Izvadās no organisma lēni, tāpēc jālieto tikai vienu reizi dienā

Galvenie pozitīvie rezultāti:

- Samazināta vai pārtraukta narkotiku lietošana
- Samazināts pārdozēšanu risks
- Samazināts infekciju izplatīšanās risks (HIV, hepatīts B, C, tbc u.c.)
- Samazināta mirstība
- Samazinātas kriminālās aktivitātes
- Uzlabota ģimenes stabilitāte un nodarbinātības iespējas
- Uzlabotas iespējas grūtniecēm dzemdēt veselus bērnus

Atkarīgo pacientu ārstēšanu Latvijā organizē un nodrošina **narkologs**, kurš ir tiešās pieejamības speciālists.

Pacienti ar opioīdu lietošanas problēmām var apmeklēt narkologu jebkurā Latvijas reģionā.

Narkologs sastāda ārstēšanas plānu, un pie noteiktām indikācijām izvēlas **farmakoterapiju**, kuras mērķi ir:

Ilgtermiņa farmakoterapijas mērķi:

- Veselības uzlabošana
- Sociālā integrācija

Veselības uzlabošana:

- abstinences sindroma novēršana, pacienta fiziskā un psiholoģiskā stāvokļa stabilizēšana
- nelegālo narkotisko vielu patēriņa mazināšana
- ar asinīm izplatīto infekciju (HIV/AIDS, hepatīts B un C, sifiliss, tbc) izplatības apturēšana
- grūtnieču aprūpe (opioīdu atkarīgām pacientēm)

- samazināt nāves gadījumus, ko izraisa narkotisko vielu ļaunprātīga lietošana
- uzlabot fizisko un psihisko veselību, nodrošinot nepārtrauktu veselības uzraudzīšanu, nepieciešamības gadījumā nosūtot papildus izmeklējumus un terapijai

Sociālā integrācija:

- dzīves kvalitātes uzlabošana
- veicināt sociālo integrāciju un finansiālā stāvokļa uzlabošanu
- veicināt personīgo, sociālo un darba spēju attīstību
- samazināt noziedzīgās darbības, kas saistītas ar narkotiku tirgošanu un lietošanu

Viens no galvenajiem nosacījumiem veiksmīgas aizvietojošās farmakoterapijas programmas norisei ir **multidisciplināras komandas izveide** ,kuras sastāvā:

- ārsts
- medicīnas māsa
- klīniskais psihologs
- sociālais darbinieki

Sadarbība ar:

Ģimenes ārstu,
farmaceitu,
psihiatru, psihoterapeitu,
infektologu,
ekspertīzi-laboratoriju u.c

UNODC projekta “ HIV/AIDS profilakse un aprūpe intravenozo narkotiku lietotāju vidū un ieslodzījuma vietās Igaunijā, Latvijā un Lietuvā”(2007-2010)

Mērķis-Paaugstināt metadona terapijas pieejamību

UNODC projekts(2007-2010)

- **Veikti grozījumi** 24.09.2002 MK noteikumos Nr.429 “Alkohola, narkotisko, psihotropo un toksisko vielu atkarības slimnieku ārstēšanas kārtība”
- **Multidisciplināro komandu apmācība valstī**
- **Atvērti aizvietojošās terapijas kabineti** 4 rajonos (**Jelgava, Liepāja, Daugavpils, Salaspils**), tuvākā laikā vēl 3 (**Olaine, Jūrmala, Kuldīga**), plānots – **Rēzeknē, Tukumā**

The first MMP in Latvia- 1996 (Riga)

1997

2009

2010

2010

2009.gada beigās Latvijā ilgtermiņa farmakoterapiju saņēma:

Kopā 189 pacienti ,no tiem:

- 139 pacienti metadona programmā
- 50 pacienti Buprenorfīna programmā

WHO/UNODC rekomendācija pieejamības nodrošināšanai:

% no INL viduvēja 10-19%

labā 20-39%

Latvijā-1,1%, Igaunijā-4%, Lietuvā-5,03%

Opioīdu atkarīgo pacientu farmakoterapijas nodrošinājums Baltijas valstīs

Pharmacotherapy (PT)	Estonia		Latvia		Lithuania		WHO/UNODC recommendation
	2006	2008	2006	2008	2006	2008	
Number IDU in PT	555	670	124	164	402	512	low: <20% medium: 20-40% high: >40%
Number of IDU	13 800	13 800	10 000	10 000	4 000 (8000)	3 200	
% IDU in PT	4.0%	4.8%	1.00%	1.6%	10.00%	16.0%	
Number of PT sites	8	8	4*	8*	12	17	

* Does not include drop-outs, etc.

** Out of these only one site providing MMT

Problēmas:

- Nepietiekošs finansējums-gan personāla darba samaksai, gan metadona iegādei
- Sabiedrības pretestība (informācijas trūkums)
- Normatīvo dokumentu nepilnības
- Trūkst metadona programmas ieslodzījumu vietās

Risinājumi

- Panākt vienošanos ar Veselības ministriju un Veselības norēķinu centru par finansējuma palielināšanu
- Uzlabot sadarbību ar kompetentajām iestādēm, kuras ir saistītas ar ilgtermiņa farmakoterapijas pacientiem (pašvaldības, policija, ārstniecības iestādes u.c.)
- Sabiedrības informēšana

Risinājumi

- Pārstrādāt MK noteikumus,
- Veikt grozījumus medicīniskajās tehnoloģijās un ārstēšanas vadlīnijās,
- Sadarbībā ar Tieslietu ministriju uzsākt ilgtermiņa farmakoterapiju cietumos

PALDIES !